

Γνώσεις των διευθυντών σχολικών μονάδων του νομού Μαγνησίας για την αξιοποίηση της πληροφορικής τεχνολογίας

Χαράλαμπος Σταχτέας* – Μαίρη Γείτονα**

Περίληψη

Οι σύγχρονες προσεγγίσεις διοίκησης της εκπαίδευσης απέχουν από την παραδοσιακή και γραφειοκρατική διεκπεραίωση καταστάσεων και δίνουν προτεραιότητα στην αξιοποίηση της πληροφορικής τεχνολογίας. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση και αποτύπωση των γνώσεων των διευθυντών σχολικών μονάδων του Νομού Μαγνησίας σχετικά με τη συμβολή της πληροφορικής τεχνολογίας στη διοίκηση της εκπαίδευσης. Για την πραγματοποίηση της έρευνας διαμορφώθηκε ερωτηματολόγιο το οποίο απεστάλη το έτος 2005 σε όλους (150) τους διευθυντές των σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του νομού. Τα ποσοστά ανταπόκρισης προσεγγίζουν το 71%. Από τα ευρήματα της έρευνας διαπιστώθηκε ότι το επίπεδο των γνώσεων των διευθυντών σχετικά με τη χρησιμότητα της πληροφορικής τεχνολογίας στην εκπαίδευση είναι ικανοποιητικό, παρά τη μικρή εξοικείωσή τους με τη χρήση αυτής.

* Ο Χαράλαμπος Σταχτέας είναι Δρ ΤΟΕ/ΠΘ – Σχολικός Σύμβουλος Πληροφορικής.

** Η Μαίρη Γείτονα είναι Επίκουρη Καθηγήτρια στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Εισαγωγή

Οι σύγχρονες τεχνικές και προκλήσεις οι οποίες ενσωματώνονται στο επιστημονικό πεδίο της διοίκησης (management), επεκτείνονται συστηματικά και στον τομέα της εκπαίδευσης. Η διοίκηση της εκπαίδευσης υποχρεώνεται στο νέο αιώνα να προσαρμοστεί σ' ένα καινούργιο τρόπο διαφορετικό από την απλή διεκπεραίωση ενεργειών. Πιο συγκεκριμένα, χαρακτηρίζεται από στροφή προς την παραγωγικότητα, την επίτευξη μετρήσιμων αποτελεσμάτων και την προσαρμοστικότητα στις απαιτήσεις της αγοράς (Firestone 1991, Harnisch 2001, Meade 1995, OECD 2001). Ο σύγχρονος ρόλος του διευθυντή και της διευθύντριας σχολικής μονάδας χωρίς να παύει να είναι διττός (διοικητικός και ταυτόχρονα παιδαγωγικός), αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθόσον ενσωματώνονται σε αυτόν αρμοδιότητες και ενέργειες οι οποίες χαρακτηρίζουν ένα άτομο που ασκεί διοίκηση (Morgan 1996, Southworth 1990, Sykes & Blendinger 1991, Watkins 1986).

Η αξιοποίηση της πληροφορικής τεχνολογίας στο πεδίο της διοίκησης της εκπαίδευσης κρίνεται σημαντική καθόσον δίνει τη δυνατότητα διαμόρφωσης πιο ευέλικτων, αποτελεσματικών και αποδοτικών¹ πρακτικών διαχείρισης της εκπαιδευτικής πραγματικότητας. Όμως, η εισαγωγή της νέας τεχνολογίας στη διοίκηση της εκπαίδευσης δεν αρκεί από μόνη της για την υιοθέτηση ενός σύγχρονου τρόπου διοίκησης, εάν ταυτόχρονα δεν συνδυάζεται με τις κατάλληλες γνώσεις των στελεχών της εκπαίδευσης.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση και αποτύπωση των γνώσεων των εν ενεργεία διευθυντών σχολικών μονάδων του Νομού Μαγνησίας σχετικά με την αξιοποίηση της πληροφορικής τεχνολογίας στο πεδίο της διοίκησης της εκπαίδευσης. Πιστεύεται ότι η εκπόνηση ανάλογων μελετών στη χώρα, αφενός μεν θα συμβάλει στη διαμόρφωση του κατάλληλου γνωστικού υπόβαθρου αξιοποίησης της πληροφορικής τεχνολογίας στα στελέχη της εκπαίδευσης και αφετέρου στη διευκόλυνση του διοικητικού και παιδαγωγικού έργου των διευθυντών των σχολικών μονάδων.

Μέθοδος

Η ταυτότητα της έρευνας

Η έρευνα διεξήχθη το έτος 2005 και για την πραγματοποίησή της χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο το οποίο διανεμήθηκε σε όλους (150) τους διευθυντές των μονάδων Α/βάθμιας και Β/βάθμιας εκπαίδευσης (81 και 69, αντίστοιχα) του νομού Μαγνησίας. Η διαμόρφωση του ερωτηματολογίου ως προς το είδος, το πλήθος, τη μορφή, τη διατύπωση και τη σύνθεση των ερωτήσεων βασίστηκε σε ειδικές προς τούτο μελέτες (Groves 1989, Javeau 1996, Kaufman 1992, Τσακίρη 1991). Οι ερωτήσεις ήταν κλειστού τύπου² και στόχευαν στη διερεύνηση: (α)της γνώσης χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών, (β)της γνώσης για το ρόλο και την προσφορά των πληροφοριακών συστημάτων στην εκπαίδευση και (γ)της γνώσης σχετικά με την ύπαρξη και λειτουργία των βασικότερων πληροφοριακών συστημάτων του Υπ.Ε.Π.Θ³. Για την οριστικοποίηση του ερωτηματολογίου, πραγματοποιήθηκε πιλοτική εφαρμογή του σε διευθυντές/τριες σχολικών μονάδων του πολεοδομικού συγκροτήματος Βόλου, οι επισημάνσεις των οποίων συνέβαλαν στην ουσιαστική βελτίωση αυτού.

Τα συνολικά ποσοστά ανταπόκρισης στην έρευνα ανέρχονται στο 71,3%, ειδικότερα 64% στην Α/βάθμια εκπαίδευση (52 άτομα) και 80% στη Β/βάθμια εκπαίδευση (55 άτομα). Προκειμένου να εξαχθούν πιο συγκεκριμένα συμπεράσματα, επιχειρήθηκε ο διαχωρισμός του συνόλου των διευθυντών/τριών ανά βαθμίδα εκπαίδευσης. Επίσης ο υποπληθυσμός των διευθυντών/τριών της Β/βάθμιας εκπαίδευσης χωρίστηκε σε δύο κατηγορίες⁴. Η πρώτη περιελάμβανε τους καθηγητές/τριες θετικών ειδικοτήτων και η δεύτερη τους καθηγητές/τριες θεωρητικών ειδικοτήτων. Στην πρώτη κατηγορία εντάχθηκαν οι Μαθηματικοί, Φυσικοί, Μηχανικοί, Πληροφορικοί και καθηγητές/τριες με πτυχίο ΤΕΙ οικονομικής, τεχνικής και γεωπονικής κατεύθυνσης, ενώ στη δεύτερη οι Θεολόγοι, οι Φιλολόγοι και οι καθηγητές Ξένων γλωσσών.

Με σκοπό την ανάδειξη εξαρτήσεων μεταξύ των μεταβλητών (nominal/ordinal), χρησιμοποιήθηκε το χ^2 τεστ (απαραμετρική συμπερασματολογία) σε επίπεδο σημαντικότητας 5% (Μακράκης 2001, Τσάντας κα 1999). Συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκε έλεγχος ύπαρξης συσχετίσεων (διαδικασία crosstabulation με κριτήρια στατιστικής σημαντικότητας του τεστ τις τιμές P του Pearson και P του Fisher⁵) μεταξύ των εξαρτημένων και ανεξάρτητων

μεταβλητών. Ως εξαρτημένες μεταβλητές χρησιμοποιήθηκαν οι ερωτήσεις διερεύνησης και ως ανεξάρτητες το φύλο, η ηλικία, η συνολική εκπαιδευτική υπηρεσία, η διευθυντική προϋπηρεσία και η βαθμίδα εκπαίδευσης.

Η διαμόρφωση κλάσεων έγινε λαμβάνοντας υπόψη την επιστημονικά αποδεκτή θέση ότι η αξία τους μειώνεται (χάνεται πληροφορία) όσο το πλήθος τους αυξάνεται (Κατσίλης 2000, Χάλκος 2000). Σε ό,τι αφορά τους πίνακες συνάφειας, διευκρινίζεται ότι μόνο όταν το δείγμα των αναμενόμενων συχνοτήτων που είναι μικρότερο του πέντε, ξεπερνά το 20-25% των κελιών, μόνο τότε θεωρείται ότι υπάρχει πρόβλημα εγκυρότητας του χ^2 τεστ (Everitt 1989, Μακράκης 2001, Τσάντας κ.ά. 1999) και συνεπώς αυτό δεν χρησιμοποιείται. Για την εξαγωγή περισσότερο ασφαλών συμπερασμάτων, πραγματοποιήθηκε έλεγχος διαφοράς ποσοστών σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 5% (αμφίπλευρος έλεγχος $H_0: p_1 = p_2$ έναντι της εναλλακτικής $H_1: p_1 \neq p_2$) που βασίζεται στην τιμή z της τυποποιημένης κανονικής κατανομής (Ρασσιάς 1989, Ψωινός 1998).

Το προφίλ των στελεχών

Από τους συμμετέχοντες στην έρευνα διευθυντές/τριες σχολικών μονάδων του Νομού Μαγνησίας 80,5% είναι άντρες. Η κατανομή ανδρών και γυναικών στη θέση διευθυντή/τριας ανά βαθμίδα εκπαίδευσης στο νομό Μαγνησίας παρουσιάζεται στο γράφημα 1.

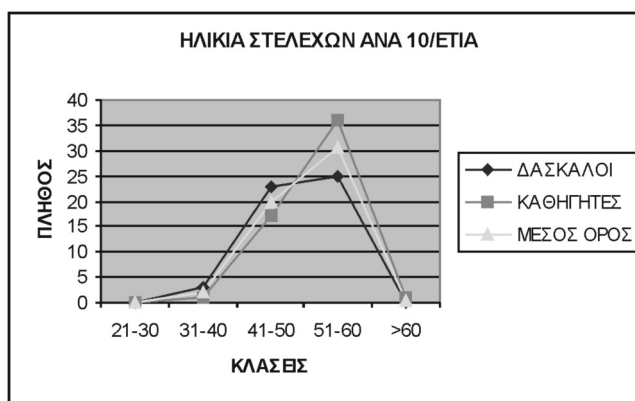
Γράφημα 1: Κατανομή των διευθυντών Α/βάθμιας και Α/βάθμιας εκπαίδευσης ανά φύλο.

Γνώσεις των διευθυντών σχολικών μονάδων του νομού Μαγνησίας

Η ηλικιακή κατανομή των διευθυντών/τριών, ανά δεκαετία, παρουσιάζεται στο γράφημα 2. Ενώ μέχρι την ηλικία των 45 περίπου ετών υπερτερούν οι διευθυντές/τριες σχολείων Α/βάθμιας εκπαίδευσης, στις μεγαλύτερες ηλικίες υπερτερούν οι διευθυντές/τριες σχολικών μονάδων Β/βάθμιας εκπαίδευσης. Ο μέσος όρος ηλικίας υπερβαίνει τα 50 έτη.

Γράφημα 2: Κατανομή των διευθυντών με βάση κλίμακα δεκαετίας.

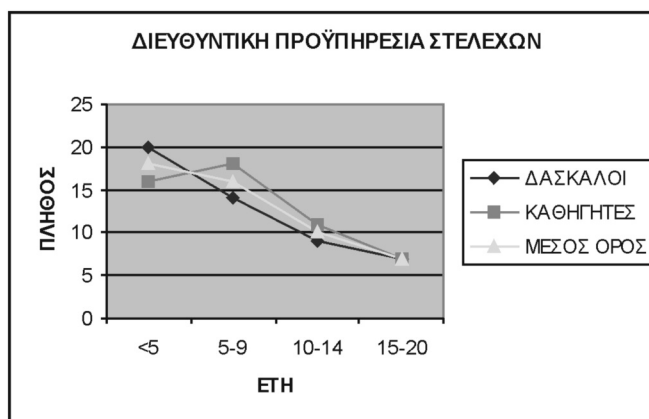
Τα συνολικά χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση των διευθυντών/τριών όλων των σχολικών μονάδων κυμαίνονται από οκτώ μέχρι και τριάντα πέντε (όριο υποχρεωτικής συνταξιοδότησης). Σύμφωνα με τον πίνακα 1 η μεγαλύτερη συχνότητα (53%) εμφανίζεται στη δεκαετία από 21 έως και 30 έτη με υπεροχή των διευθυντών/τριών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Πίνακας 1: Κατανομή των διευθυντών με βάση τη συνολική εκπ/κή υπηρεσία τους.

Κλάσεις (σε έτη) συνολικής εκπαιδευτικής υπηρεσίας διευθυντή	Α/βάθμια Εκπαίδευση		Β/βάθμια Εκπαίδευση		Ποσοστά στο σύνολο
	συχνότητα (n)	Ποσοστό	συχνότητα (n)	Ποσοστό	
<10	0	0%	1	2%	1%
11-20	7	13%	11	20%	17%
21-30	30	58%	27	49%	53%
>30	15	29%	16	29%	29%

Στο γράφημα 3 απεικονίζεται η διευθυντική προϋπηρεσία των στελεχών του δείγματος. Τα συνολικά έτη άσκησης καθηκόντων στελέχους της εκπαίδευσης κυμαίνονται από ένα μέχρι και είκοσι επτά έτη. Η πλειοψηφία (67,3%) κατά την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας κατέχει τη θέση του διευθυντή σχολικής μονάδας το πολύ μέχρι δέκα χρόνια. Από τη γραφική απεικόνιση παρατηρείται αξιόλογη ανανέωση⁶ προσώπων στο σώμα των διευθυντών/τριών και σπανιότητα στη διατήρηση της θέσης του διευθυντή και των δύο βαθμίδων εκπαίδευσης για πάνω από 15 χρόνια.

Γράφημα 3: Κατανομή των ετών άσκησης διευθυντικών καθηκόντων.

Επιπρόσθετα, από τη συλλογή και την επεξεργασία των δημογραφικών δεδομένων του ερωτηματολογίου κρίνεται σκόπιμη η αναφορά δύο επισημάνσεων. 1) Όλα τα στελέχη εκπαίδευσης του δείγματος διέθεταν τους τυπικούς ακαδημαϊκούς τίτλους, όπως ο νόμος ορίζει. 2) Λίγοι είναι οι διευθυντές οι οποίοι έχουν πραγματοποιήσει σπουδές για την απόκτηση μεταπτυχιακού ή/και διδακτορικού τίτλου. Πιο συγκεκριμένα, βρέθηκαν 7,5% κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου και 5% κάτοχοι διδακτορικού τίτλου. Κανένας απ' αυτούς τους τίτλους δεν ήταν σχετικός με την πληροφορική.

3. Αποτελέσματα

Περιγραφική Ανάλυση

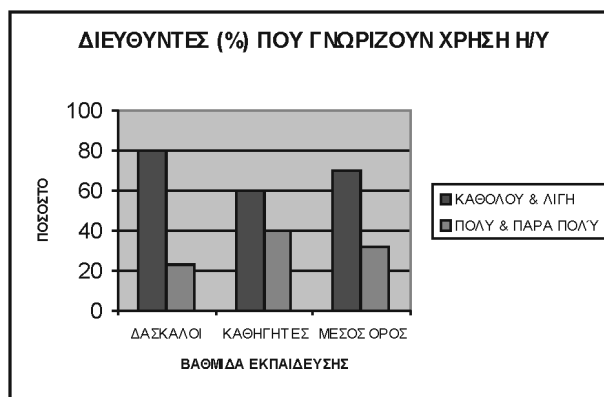
Όσον αφορά την αποτύπωση των γνώσεων που έχουν οι διευθυντές/τριες στη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών, προέκυψε ότι στην πλειονότητά τους (69%) δήλωσαν ότι έχει από καθόλου έως λίγη γνώση. Η σχετική κατανομή αποτυπώνεται στο γράφημα 4.

Γράφημα 4: Αποτύπωση της εξοικείωσης των διευθυντών με τη χρήση υπολογιστών.

Από τη σύγκριση μεταξύ των δύο κλάδων εκπαίδευσης προκύπτει ότι οι διευθυντές/τριες σχολείων Β/βάθμιας εκπαίδευσης διαθέτουν μεγαλύτερη εμπειρία στη χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή, πράγμα που διακρίνεται και στο γράφημα 5. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι δεν προκύπτει στατιστική σημαντική διαφορά, καθώς $z = 1,87 < 1,96$.

Γράφημα 5: Η εξοικείωση των διευθυντών με τη χρήση υπολογιστών, χωρισμένη σε δύο κατηγορίες.

Για τη διερεύνηση της γνώσης των διευθυντών/τριών σχετικά με το ρόλο των πληροφοριακών συστημάτων στην εκπαίδευση, χρησιμοποιήθηκαν δύο κριτήρια. Όπως διαπιστώνεται από τον πίνακα 2, το πρώτο κριτήριο συγκεντρώνει 76% θετικών απαντήσεων, αλλά το δεύτερο μόνο 33%.

Πίνακας 2: Ο Ρόλος των εκπαιδευτικών πληροφοριακών συστημάτων.

Κριτήρια διερεύνησης της γνώσης των διευθυντών σχολικών μονάδων για τον ρόλο που καλούνται να διαδραματίσουν τα πληροφοριακά συστήματα στην εκπαίδευση	Βαθμίδα Εκπαίδευσης	N= 107	ποσοστό
		(n)	
Αποτελεί λειτουργία του εκπαιδευτικού πληροφοριακού συστήματος τόσο η αναγνώριση των εκπαιδευτικών αναγκών σε πληροφορίες, όσο και η διάχυση του αποτελέσματος στην ενδεδειγμένη μορφή στους κατάλληλους αποδέκτες	A/βάθμια	42	81%
	B/βάθμια	39	71%
	Στο σύνολο	81	76%
Η αποστολή των εκπαιδευτικών πληροφοριακών συστημάτων δεν ταυτίζεται με την παροχή αυτοματοποιημένων αποφάσεων στους χρήστες ή με την παροχή έτοιμου τρόπου λήψης αποφάσεων που εξασφαλίζει επιτυχία	A/βάθμια	15	29%
	B/βάθμια	20	36%
	Στο σύνολο	35	33%

Γνώσεις των διευθυντών σχολικών μονάδων του νομού Μαγνησίας

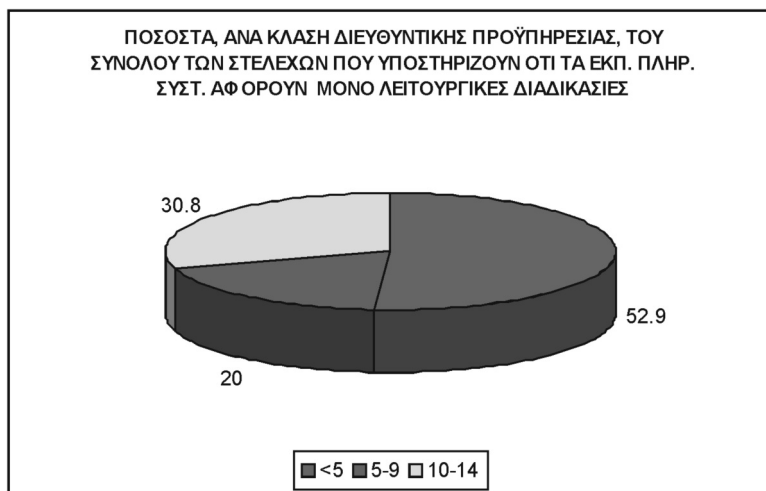
Όσον αφορά τη γνώση τους σχετικά με την προσφορά των πληροφοριακών συστημάτων στην εκπαίδευση, χρησιμοποιήθηκαν άλλα δύο κριτήρια. Από τον πίνακα 3 διαπιστώνεται ότι η πλειονότητα των διευθυντών, με διαφορετικά ποσοστά, γνωρίζει την προσφορά τους στο διδακτικό και στο διοικητικό έργο καθώς και στις στρατηγικού και λειτουργικού επιπέδου διαδικασίες που αυτά από κοινού επιτελούν.

Πίνακας 3: Η προσφορά των εκπαιδευτικών πληροφοριακών συστημάτων.

Κριτήρια διερεύνησης της γνώσης των διευθυντών σχολικών μονάδων για τον ρόλο που καλούνται να διαδραματίσουν τα πληροφοριακά συστήματα στην εκπαίδευση	Βαθμίδα Εκπαίδευσης	N= 107	ποσοστό
		(n)	
Αποτελεί λειτουργία του εκπαιδευτικού πληροφοριακού συστήματος τόσο η αναγνώριση των εκπαιδευτικών αναγκών σε πληροφορίες, όσο και η διάχυση του αποτελέσματος στην ενδεδειγμένη μορφή στους κατάλληλους αποδέκτες	A/βάθμια	42	81%
	B/βάθμια	39	71%
	Στο σύνολο	81	76%
Η αποστολή των εκπαιδευτικών πληροφοριακών συστημάτων δεν ταυτίζεται με την παροχή αυτοματοποιημένων αποφάσεων στους χρήστες ή με την παροχή έτοιμου τρόπου λήψης αποφάσεων που εξασφαλίζει επιτυχία	A/βάθμια	15	29%
	B/βάθμια	20	36%
	Στο σύνολο	35	33%

Σε ανάλογο ερώτημα, όμως, αναφορικά με την επιλογή μιας εκ των δύο διαδικασιών⁷ (στρατηγικού ή λειτουργικού επιπέδου) διαπιστώθηκε ότι την επιλογή για το λειτουργικό επίπεδο την προτιμούν συγκριτικά οι διευθυντές/τριες σχολείων A/βάθμιας εκπαίδευσης (39%) έναντι αυτών της B/βάθμιας (29%). Ωστόσο, η διαφορά ελέγχεται ως στατιστικά μη σημαντική, καθόσον $z=1,09 < 1,96$ και έτσι αποδίδεται στην τύχη. Επίσης, από την ανάλυση των επιλογών του συγκεκριμένου ερωτήματος παρατηρείται ότι τα στελέχη που διανύουν την πρώτη θητεία στη θέση διευθυντή υποστηρίζουν μονομερώς τη λειτουργική διάσταση των εκπαιδευτικών πληροφοριακών συστημάτων (52,9%). Από τον γενόμενο έλεγχο διαφοράς ποσοστών μεταξύ διευθυντών/τριών που διανύουν την πρώτη τους θητεία και διευθυντών/τριών που έχουν υπερβεί τα δέκα χρόνια θητείας, τεκμηριώνεται στατιστική σημαντικότητα, αφού $z=1,97 > 1,96$.

Γράφημα 6: Κατανομή των διευθυντών που αντιλαμβάνονται ότι τα εκπαιδευτικά πληροφοριακά συστήματα διευκολύνουν μόνο διαδικασίες λειτουργικού επιπέδου με βάση την διευθυντική προϋπηρεσία.

Στο ερώτημα σχετικά με τη γνώση τους για την ύπαρξη των βασικών πληροφοριακών συστημάτων του Υπουργείου Παιδείας, οι επιλογές των διευθυντών/τριών συγκεντρώθηκαν και παρουσιάζονται με τη μορφή ποσοστών στον πίνακα 4. Επίσης καταγράφεται η τιμή z από τους γενόμενους ελέγχους διαφοράς ποσοστών μεταξύ των δύο βαθμίδων εκπαίδευσης. Από τον πίνακα γίνεται εμφανές ότι οι διευθυντές/τριες και των δύο επιπέδων εκπαίδευσης γνωρίζουν κατά προτεραιότητα την ύπαρξη των πληροφοριακών συστημάτων υποστήριξης των πανελλαδικών εξετάσεων και καταγραφής του μαθητικού και διδακτικού δυναμικού. Επίσης προκύπτει στατιστικώς σημαντική διαφορά για πέντε περιπτώσεις⁸. Από την σχετική επεξεργασία αυτών των δεδομένων διαπιστώθηκε ότι το 35% των διευθυντών/τριών γνωρίζουν την ύπαρξη των μισών τουλάχιστον από τα συγκεκριμένα πληροφοριακά συστήματα.

Πίνακας 4: Γνώση υφισταμένων εκπαιδευτικών πληροφοριακών συστημάτων.

	Α/βάθμια (N=52)		Β/βάθμια (N=55)		Στο σύνολο (N=107)		Έλεγχος Τιμή z
	(n)	ποσοστό	(n)	ποσοστό	(n)	ποσοστό	
Πληροφοριακά συστήματα	(n)	ποσοστό	(n)	ποσοστό	(n)	ποσοστό	Τιμή z
Διαχείρισης διδακτικού προσωπικού	19	36,5%	30	55,6%	49	45%	1,980*
Διανομή εκπαιδευτικού υλικού	9	17,3%	24	44,4%	33	31%	3,023*
Στήριξη Πανελλαδικών (Γενικών) εξετάσεων	25	48,1%	49	90,7%	74	69%	4,806*
Μισθοδοσία υπαλλήλων	19	36,5%	27	50,0%	46	43%	1,408
Επιλογή στελεχών εκπαίδευσης	8	15,4%	12	22,2%	20	19%	0,898
Καταγραφή μαθητικού και διδακτικού δυναμικού	29	55,8%	34	63,0%	63	59%	0,758
Υποστήριξη στελέχωσης σχολείων ομογένειας	5	9,6%	4	7,4%	9	8%	3,158*
Δεν γνωρίζω/Δεν απαντώ	17	32,7%	4	7,4%	21	20%	4,283*

Αναζήτηση εξαρτήσεων

Στην ενότητα αυτή επιχειρείται αναφορά των περιπτώσεων που τεκμηριώθηκε συνάφεια η οποία ερμηνεύεται ως ύπαρξη κάποιας σχέσης εξάρτησης μεταξύ των εξαρτημένων και ανεξάρτητων μεταβλητών. Αναλυτικά, ως εξαρτημένες μεταβλητές ελήφθησαν: (α) Η γνώση χρήσης υπολογιστών, (β) Η γνώση για το ρόλο και την προσφορά των εκπαιδευτικών πληροφοριακών συστημάτων, (γ) Η γνώση για τις διαδικασίες (λειτουργικού/στρατηγικού επιπέδου) που εξυπηρετούν τα εκπαιδευτικά πληροφοριακά συστήματα, (δ) Η γνώση για την ύπαρξη και λειτουργία εκάστου από τα επτά παλιά πληροφοριακά συστήματα που έθεσε σε λειτουργία επιχειρησιακά το Υπ.Ε.Π.Θ. Ως ανεξάρτητες μεταβλητές ελήφθησαν: (α) το φύλο, (β) η ηλικία, (γ) η εκπαιδευτική προϋπηρεσία (σε έτη), (δ) η διευθυντική θητεία (σε έτη) και ε) η βαθμίδα εκπαίδευσης. Για τον υποπληθυσμό της Β/βάθμιας εκπαίδευσης, ως επιπλέον ανεξάρτητη μεταβλητή θεωρήθηκε και η κατεύθυνση της ειδικότητας του/της καθηγητή/τριας (θεωρητική ή θετική).

Από τα δεδομένα του πίνακα 5 τεκμηριώνεται συνάφεια μεταξύ του

φύλου και της γνώσης για τον ρόλο και την προσφορά των εκπαιδευτικών πληροφοριακών συστημάτων. Μάλιστα, οι γυναίκες καταγράφεται να γνωρίζουν σε ποσοστό 55%, έναντι 31% των αντρών, και αυτή η διαφορά ελέγχεται ως στατιστικά σημαντική ($z=2,038 > 1,96$).

Πίνακας 5: Συσχέτιση φύλου με γνώση ρόλου & προσφοράς εκπ/κών πληρ/κών συστημάτων.

	Ρόλος και προσφορά των εκπ. πληροφοριακών συστημάτων		
ΦΥΛΟ	Λάθος Θέση	Ορθή Θέση	Σύνολο
Θήλυ	45,0%	55,0%	100%
Άρρεν	68,8%	31,2%	100%
Σύνολο	63,9%	36,1%	100%
P Pearson: 0,048			

Η γνώση χρήσης Η/Υ αποτελεί συνάρτηση της ηλικίας του/της διευθυντή/τριας, καθόσον, όσο μειώνεται η ηλικία, τόσο αυξάνεται το ποσοστό εκείνων που δηλώνουν ότι γνωρίζουν να χειρίζονται υπολογιστή (πίνακας 6). Από τον έλεγχο διαφοράς ποσοστών μεταξύ των δύο ακραίων κατηγοριών προκύπτει στατιστική σημαντικότητα ($z=2,46 > 1,96$).

Πίνακας 6: Συσχέτιση ηλικίας με γνώση χρήσης υπολογιστών.

	Γνώση χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών		
ΗΛΙΚΙΑ	Καθόλου & λίγο	Πολύ & πάρα πολύ	Σύνολο
≤ 49	50,0%	50,0%	100%
[50, 54]	75,8%	24,2%	100%
> 55	77,5%	22,5%	100%
Σύνολο	68,2%	31,8%	100%
P Pearson: 0,022			

Ακόμη, όσο αυξάνεται η ηλικία του/της διευθυντή/τριας, τόσο αυξάνεται και το ποσοστό εκείνων που γνωρίζουν ότι τα εκπαιδευτικά πληροφο-

Γνώσεις των διευθυντών σχολικών μονάδων του νομού Μαγνησίας

ριακά συστήματα αφορούν διαδικασίες στρατηγικού και λειτουργικού επιπέδου (πίνακας 7), γεγονός που ελέγχεται ως στατιστικά σημαντικό, αφού $z=2,343 > 1,96$.

Πίνακας 7: Συσχέτιση ηλικίας με διαδικασίες που εξυπηρετούν τα εκπ. πληρ. συστήματα.

ΗΛΙΚΙΑ	Διαδικασίες που εξυπηρετούν τα εκπ. πληρ. συστήματα		
	Ελλιπής γνώση	Πλήρης γνώση	Σύνολο
<=49	52,9%	47,1%	100%
[50, 54]	30,3%	69,7%	100%
>=55	26,3%	73,7%	100%
Σύνολο	36,2%	63,8%	100%
P Pearson: 0,044			

Επίσης, εξάγεται συνάφεια μεταξύ ηλικίας και γνώσης λειτουργίας του πληροφοριακού συστήματος μισθοδοσίας. Πιο συγκεκριμένα, από τον πίνακα 8 προκύπτει ότι οι νεότεροι (53%) αλλά και οι μεγαλύτεροι σε ηλικία (51%) διευθυντές/τριες σχολικών μονάδων γνωρίζουν περίπου στο ίδιο ποσοστό τη λειτουργία του συγκεκριμένου πληροφοριακού συστήματος, γεγονός που επαληθεύεται, καθόσον από το έλεγχο διαφοράς που διενεργήθηκε προέκυψε $z=0,13 < 1,96$.

Πίνακας 8: Συσχέτιση ηλικίας με αναγνώριση του πληροφ. συστημ. μισθοδοσίας.

ΗΛΙΚΙΑ	Πληροφοριακό σύστημα μισθοδοσίας		
	Όχι	Ναι	Σύνολο
<=49	47,1%	52,9%	100%
[50, 54]	75,8%	24,2%	100%
>=55	48,7%	51,3%	100%
Σύνολο	56,6%	43,4%	100%
P Pearson: 0,028			

Χαράλαμπος Σταχτέας – Μαίρη Γείτονα

Ανάλογα περίπου είναι και τα αποτελέσματα του πίνακα 9 σχετικά με το πληροφοριακό σύστημα που αφορά τη διαχείριση προσωπικού από τις υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας ($z=0,86 < 1,96$).

Πίνακας 9: Συσχέτιση ηλικίας με αναγνώριση του πληροφ. συστημ. προσωπικού.

ΗΛΙΚΙΑ	Πληροφοριακό σύστημα διαχείρισης προσωπικού		
	Όχι	Ναι	Σύνολο
<=49	26,5%	73,5%	100%
[50, 54]	60,6%	39,4%	100%
>=55	35,9%	64,1%	100%
Σύνολο	40,6%	59,4%	100%
P Pearson: 0,013			

Όσον αφορά την εκπαιδευτική προϋπηρεσία των διευθυντών/τριών των σχολικών μονάδων προκύπτει συνάφεια (πίνακας 10) μεταξύ αυτής και της γνώσης χρήσης Η/Υ. Και σ' αυτήν την περίπτωση το ποσοστό όσων γνωρίζουν μειώνεται όσο τα χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση αυξάνονται. Ο γενόμενος έλεγχος μεταξύ των δύο ακραίων κατηγοριών τεκμηριώνει στατιστικώς σημαντική διαφορά, καθόσον $z=2,924 > 1,96$.

Πίνακας 10: Συσχέτιση εκπαιδευτικής υπηρεσίας με βαθμό εξοικείωσης με υπολογιστές.

ΧΡ. ΥΠΗΡ.	Βαθμός εξοικείωσης με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών		
	Καθόλου & λίγο	Πολύ & πάρα πολύ	Σύνολο
<=24	47,1%	52,9%	100%
[25, 29]	75,7%	24,3%	100%
>=30	80,6%	19,4%	100%
Σύνολο	68,2%	31,8%	100%
P Pearson: 0,005			

Γνώσεις των διευθυντών σχολικών μονάδων του νομού Μαγνησίας

Επίσης, διαφαίνεται ότι υφίσταται εξάρτηση μεταξύ των συνολικών ετών εκπαιδευτικής υπηρεσίας του/της διευθυντή/τριας και της γνώσης για τον ρόλο και την προσφορά ενός εκπαιδευτικού πληροφοριακού συστήματος (πίνακας 11). Φαίνεται, μάλιστα, ότι οι διευθυντές/τριες με τα λιγότερα χρόνια προϋπηρεσίας (νεότεροι στην υπηρεσία) γνωρίζουν σε μεγαλύτερο ποσοστό το ρόλο και την προσφορά των πληροφοριακών συστημάτων, αλλά τούτο αποδίδεται στην τύχη, καθόσον η διαφορά ποσοστών ελέγχθηκε ως στατιστικά μη σημαντική ($z=1,672 < 1,96$).

Πίνακας 11: Συσχέτιση εκπ/κής υπηρεσίας με ρόλο και προσφορά πληροφ. συστημάτων.

ΧΡ. ΥΠΗΡ.	Γνώση ρόλου & προσφοράς των εκπαιδευτικών πληροφ. συστημ.		
	Λάθος	Σωστό	Σύνολο
<=24	46,9%	53,1%	100%
[25, 29]	77,1%	22,9%	100%
>=30	66,7%	33,3%	100%
Σύνολο	63,9%	36,1%	100%
P Pearson: 0,034			

Παρότι πάνω από τα μισά στελέχη (64%) που διοικούν σχολικές μονάδες στο Ν. Μαγνησίας γνωρίζουν ότι τα εκπαιδευτικά πληροφοριακά συστήματα αφορούν διαδικασίες στρατηγικού και λειτουργικού επιπέδου, εντούτοις από την έρευνα προκύπτει η συγκεκριμένη θέση να επηρεάζεται από τα χρόνια άσκησης διευθυντικών καθηκόντων. Στον πίνακα 12 που ακολουθεί, φαίνεται ότι οι διευθυντές/τριες των σχολείων που διανύουν την πρώτη θητεία τους, υστερούν σημαντικά στη συγκεκριμένη γνώση σε σχέση με τους/τις συναδέλφους τους που έχουν υπηρετήσει περισσότερα έτη ως διευθυντές/τριες. Αυτή η διαφορά ελέγχεται ως στατιστικά σημαντική ($z=2,086 > 1,96$).

Πίνακας 12: Συσχέτιση διευθ. προϋπ/σίας με διαδικασίες που εξυπηρετούν τα πληρ. συστήματα.

Διευθυντική προϋπηρεσία (σε έτη)	Διαδικασίες που εξυπηρετούν τα εκπ. πληρ. συστήματα		
	Λάθος γνώση	Σωστή γνώση	Σύνολο
< =4	54,3%	45,7%	100%
[5, 9]	22,6%	77,4%	100%
> =10	30,8%	69,2%	100%
Σύνολο	36,2%	63,8%	100%
P Pearson: 0,019			

Επειδή από τη φύση τους οι λειτουργικές διαδικασίες αντιστοιχούν σε χαμηλού ιεραρχικού επιπέδου διοικητικές ενέργειες, ελέγχθηκε η επίδραση της διευθυντικής προϋπηρεσίας στη διαμόρφωση της άποψης ότι τα εκπαιδευτικά πληροφοριακά συστήματα διευκολύνουν τη διοίκηση του σχολείου σε δράσεις μόνο αυτού του επιπέδου. Έτσι, λοιπόν, φάνηκε (πίνακας 13) ότι τα στελέχη που διανύουν την πρώτη τους θητεία θεωρούν σημαντική τη λειτουργική διάσταση σε υπερδιπλάσιο ποσοστό από την αμέσως επόμενη κατηγορία. Ο σχετικός έλεγχος διαφοράς ποσοστών τεκμηρίωσε στατιστικώς σημαντική διαφορά, καθόσον $z = 2,742 > 1,96$.

Πίνακας 13: Συσχέτιση διευθ. προϋπ/σίας με διαδικασίες που εξυπηρετούν τα εκπ/κά πληροφ. συστήματα, εξαιρουμένης της επιλογής «στρατηγικού επιπέδου».

Διευθυντική προϋπηρεσία	Διαδικασίες που εξυπηρετούν τα εκπ. πληρ. συστήματα		Σύνολο
	Μόνο λειτουργικού επιπέδου	Στρατηγικού και λειτουργικού επιπέδου	
< =4	52,9%	47,1%	100%
[5, 9]	20,0%	80,0%	100%
> =10	30,8%	69,2%	100%
Σύνολο	35,0%	65,0%	100%
P Pearson: 0,018			

Όσον αφορά τα επτά συνολικά ολοκληρωμένα πληροφοριακά συστήματα που έχουν τεθεί σε εφαρμογή για μεγάλο χρονικό διάστημα από το Υπ.Ε.Π.Θ., μόνο για τα δύο προέκυψε εξάρτηση με τη βαθμίδα εκπαίδευσης στην οποία υπηρετούν οι διευθυντές (πίνακας 14). Πιο συγκεκριμένα, διαπιστώθηκε ότι οι διευθυντές/τριες Β/βάθμιας εκπαίδευσης γνωρίζουν σε μεγαλύτερο ποσοστό από τους/τις συναδέλφους τους της Α/βάθμιας την ύπαρξη του πληροφοριακού συστήματος που αφορά τη διανομή του εκπαιδευτικού υλικού ($z=3,023>1,96$), καθώς επίσης και του πληροφοριακού συστήματος υποστήριξης των πανελλαδικών εξετάσεων για την εισαγωγή μαθητών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ($z=4,806>1,96$).

Τέλος, σχετικά με τη διερεύνηση της ύπαρξης εξάρτησης μεταξύ της κατεύθυνσης της ειδικότητας (θεωρητική ή θετική) του/της διευθυντή/τριας σχολικής μονάδος Β/βάθμιας εκπαίδευσης και της γνώσης χρήσης Η/Υ, διαπιστώνεται συσχέτιση, καθόσον οι διευθυντές που έχουν ειδικότητα με γνωστικό υπόβαθρο θετικών σπουδών γνωρίζουν σε πολύ μεγαλύτερο ποσοστό να χειρίζονται υπολογιστή (πίνακας 15). Από τον γενόμενο έλεγχο μεταξύ των δύο κατευθύνσεων ειδικοτήτων τεκμηριώνεται στατιστικώς σημαντική διαφορά, καθόσον $z=2,93>1,96$.

Πίνακας 14: Αναγνώριση πληροφοριακών συστημάτων ανά βαθμίδα εκπαίδευσης.

	Πληροφοριακό σύστημα διανομής εκπ/κού υλικού		
Βαθμίδα Εκπαίδευσης	Λάθος	Σωστό	Σύνολο
Β/ΒΑΘΜΙΑ	55,6%	44,4%	100%
Α/ΒΑΘΜΙΑ	82,7%	17,3%	100%
Σύνολο	68,9%	31,1%	100%
P Fisher: 0,003			
Βαθμίδα Εκπαίδευσης	Πληροφοριακό σύστημα στήριξης πανελλαδικών εξετ.		
Β/ΒΑΘΜΙΑ	09,3%	90,7%	Σύνολο
Α/ΒΑΘΜΙΑ	51,9%	48,1%	100%
Σύνολο	30,2%	69,8%	100%
P Fisher: 0,000			

Πίνακας 15: Συσχέτιση κατεύθυνσης ειδικότητας δ/ντών σχολικών μονάδων Β/βάθμιας εκπαίδευσης με βαθμό εξοικείωσης ως προς τη χρήση υπολογιστών.

ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	Γνώση χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών		
	Καθόλου & λίγο	Πολύ & πάρα πολύ	Σύνολο
Θεωρητική	82,6%	17,4%	100%
Θετική	42,9%	57,1%	100%
Σύνολο	60,8%	39,2%	100%
P Fisher: 0,005			

Συμπεράσματα

Είναι γεγονός ότι οι παρούσες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες καθώς και οι αυξανόμενες εκπαιδευτικές απαιτήσεις “επιβάλλουν” στους/στις διευθυντές/τριες σχολικών μονάδων την απόκτηση πολλαπλών γνώσεων και σύνθετων επαγγελματικών δεξιοτήτων. Η διαπίστωση αυτή συγκλίνει με τον επαγγελματισμό που διεθνώς προβάλλεται ότι πρέπει να διαθέτουν τα στελέχη της εκπαίδευσης (Bouvier 2001, Firestone 1991, OECD 2001), προκειμένου να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες προκλήσεις.

Από την περιγραφική ανάλυση των αποτελεσμάτων προέκυψε ότι οι διευθυντές/τριες σχολικών μονάδων του νομού Μαγνησίας έχουν μικρή γνώση στη χρήση πληροφορικής τεχνολογίας. Ως πιθανοί λόγοι αυτής της διαπίστωσης μπορούν να αναφερθούν οι ακόλουθοι: Ο πρώτος λόγος σχετίζεται με το εύρημα ότι τη θέση του διευθυντή καταλαμβάνουν κατά το πλείστον μεσήλικα άτομα που έχουν υπηρετήσει αρκετά χρόνια ασκώντας κυρίως διδακτικά καθήκοντα. Η διαπίστωση αυτή συμβαδίζει με τα αποτελέσματα έρευνας του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών που διενεργήθηκε το έτος 2000 σε πανελλήνιο δείγμα (Καθημερινή, 5/10/2001) με την ευκαιρία της «Παγκόσμιας Ημέρας του Εκπαιδευτικού» (πηγή: www.edra.gr). Ως δεύτερος μπορεί να θεωρηθεί η μικρή κατοχή μεταπτυχιακών τίτλων από τους/τις διευθυντές/τριες των σχολικών μονάδων. Πιστεύεται ότι η φοίτησή τους σε μεταπτυχιακά προγράμματα θα τους έφερνε σε μεγαλύτερη και ουσιαστικότερη εξοικείωση με την πληροφορική τεχνολογία. Αξίζει να επισημανθεί ότι το μικρό ποσοστό⁹ κατο-

χής μεταπτυχιακών τίτλων που προέκυψε από την παρούσα έρευνα, σχεδόν συμπίπτει με το αντίστοιχο πανελλαδικό¹⁰, έτσι όπως αυτό αναφέρεται στο έργο της αποτύπωσης των σχολικών μονάδων που ανέλαβε για λογαριασμό του Υπ.Ε.Π.Θ. το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας (Κουλαϊδής 2005). Τα ίδια ποσοστά περίπου, επίσης, αναφέρονται και σε άλλες δημοσιευμένες μελέτες¹¹ (Γιαννακάκη 2005, Καράκος και Δραμαλίδης 2005). Εξάλλου, το εύρημα σχετικά με τη μη εξοικείωση των διευθυντών/τριών με τη νέα τεχνολογία, βρίσκεται στην ίδια κατεύθυνση με τα αποτελέσματα έρευνας η οποία στόχευε στο σύνολο των εκπαιδευτικών λειτουργών Β/βάθμιας εκπαίδευσης της χώρας¹² (Κονιδάρη 2005).

Επιπρόσθετα, διαπιστώθηκε ότι το επίπεδο των γνώσεων των διευθυντών/τριών σχετικά με τη χρησιμότητα της πληροφορικής τεχνολογίας στην εκπαίδευση είναι ικανοποιητικό, παρά τη μικρή εξοικείωσή τους με τη χρήση αυτής. Από την ανάλυση προέκυψε ότι όσο αυξάνεται η ηλικία του/της διευθυντή/τριας, τόσο αυξάνεται και το ποσοστό εκείνων που γνωρίζουν ότι τα εκπαιδευτικά πληροφοριακά συστήματα αφορούν διαδικασίες στρατηγικού και λειτουργικού επιπέδου. Το εύρημα αυτό δύναται να ερμηνευθεί από το γεγονός ότι η απόκτηση της συγκεκριμένης γνώσης βασίζεται κυρίως στην εμπειρία ή και την άτυπη¹³ μάθηση που επέρχεται από τη διευθυντική θέση, η οποία συνήθως είναι συνάρτηση και της ηλικίας. Κατά συνέπεια, είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι τα στελέχη με πολλά χρόνια διευθυντικής προϋπηρεσίας, παρά τη μικρή εξοικείωσή τους με τους Η/Υ και τον παραδοσιακό τρόπο διοίκησης των σχολείων εξαιτίας της συσσωρευμένης εμπειρίας από τη θέση, γνωρίζουν το διπτό (λειτουργικό και στρατηγικό) ρόλο των πληροφοριακών συστημάτων. Όσον αφορά την ταξινόμηση των διευθυντών κατά επίπεδο εκπαίδευσης και κατεύθυνση ειδικότητας (θετική ή θεωρητική) διαπιστώνεται ότι οι διευθυντές/τριες σχολείων Β/βάθμιας εκπαίδευσης θετικής κατεύθυνσης διαθέτουν μεγαλύτερη εξοικείωση με την πληροφορική τεχνολογία, παρά το γεγονός ότι δεν παρατηρήθηκαν σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των βαθμίδων εκπαίδευσης και των κατευθύνσεων ειδικότητας, γεγονός που ισχυροποιεί την άποψη περί ομοιογένειας του σώματος των διευθυντών/τριων στις δύο βαθμίδες εκπαίδευσης.

Επίσης, ένα εύρημα το οποίο κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί είναι ότι η διεύθυνση των σχολικών μονάδων αποτελεί σχεδόν «αρμοδιότητα» του ανδρικού φύλου. Η διαπίστωση αυτή συγκλίνει με το αποτέλεσμα σχετικής έρευνας σύμφωνα με την οποία το ποσοστό των γυναικών που κατέχουν διευθυντική θέση ανέρχεται στο 4,5% και 13,6% των σχολικών μονάδων Α/βάθμιας και Β/βάθμιας εκπαίδευσης της Ηπείρου (Μαραγκου-

δάκη 1997). Όσον αφορά την αναζήτηση συσχετίσεων διαπιστώθηκε ότι το φύλο, η ηλικία, τα χρόνια υπηρεσίας, η διευθυντική προϋπηρεσία, η βαθμίδα εκπαίδευσης (πρωτοβάθμια ή δευτεροβάθμια) καθώς και η κατεύθυνση ειδικότητας (θεωρητική ή θετική) είναι παράγοντες οι οποίοι σχετίζονται με το βαθμό εξοικείωσης και χρήσης της πληροφορικής τεχνολογίας στην εκπαίδευση.

Παρά το γεγονός ότι τα αποτελέσματα της έρευνας συμπίπτουν σε μεγάλο βαθμό με τα αντίστοιχα άλλων τοπικής και εθνικής εμβέλειας, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι το δείγμα της έρευνας δεν είναι αντιπροσωπευτικό του πληθυσμού της χώρας. Επίσης, ως σημαντικοί μεθοδολογικοί περιορισμοί της έρευνας πρέπει να επισημανθούν οι εξής: πρώτος, στην έρευνα δεν συμμετείχαν οι προϊστάμενοι των ολιγοθέσιων δημοτικών σχολείων και νηπιαγωγείων, δεδομένου ότι, σύμφωνα με το νόμο, αυτοί δεν φέρουν τον τίτλο του διευθυντή. Δεύτερος, από την κατηγοριοποίηση των διευθυντών Β/βάθμιας εκπαίδευσης (θετική και θεωρητική κατεύθυνση), εξαιρέθηκαν για λόγους που αναφέρθηκαν προγενέστερα οι γυμναστές. Ως τρίτος περιορισμός αξίζει να αναφερθεί ότι η εργασία διαπνέεται από μια τεχνοκρατική¹⁴ αντίληψη για το ρόλο της πληροφορικής τεχνολογίας στο σχολείο και το ρόλο των διευθυντών/τριών αναφορικά με το επίπεδο οργάνωσης και διοίκησης της εκπαίδευσης. Η συγκεκριμένη επισήμανση αναφέρεται κυρίως στην επιλογή της μεθοδολογικής προσέγγισης και δεν υπονοεί την υποβάθμιση της αξίας της παιδαγωγικής διάστασης της πληροφορικής τεχνολογίας.

Συμπερασματικά, η μετεκπαίδευση ή/και η συνεχής και συστηματική επιμόρφωση των διευθυντών/τριών σχολικών μονάδων στην πληροφορική τεχνολογία κρίνεται επιβεβλημένη¹⁵, ανεξαρτήτως του επιπέδου εκπαίδευσης και της ειδικότητας, παρά τις διαφορές που εμφανίστηκαν μεταξύ θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης. Η προσφορά του κατάλληλου γνωστικού υπόβαθρου, ακόμη και μέσω των προγραμμάτων της δια βίου εκπαίδευσης, θα επικαιροποιήσει και θα συμπληρώσει τις υφιστάμενες γνώσεις των συγκεκριμένων στελεχών. Αναμένεται ότι με αυτόν τον τρόπο θα ενισχυθούν οι διοικητικές ικανότητες και οι τεχνικές δεξιότητες όλων των στελεχών της δημόσιας εκπαίδευσης¹⁶ και παράλληλα, θα διευκολυνθεί η άσκηση του διοικητικού και παιδαγωγικού τους έργου.

Ως εκ τούτου, κρίνεται επιβεβλημένη η εκπόνηση ανάλογων μελετών στη χώρα με πεδίο αναφοράς όχι μόνο τους λοιπούς νομούς της Θεσσαλίας αλλά κι άλλες περιοχές της επικράτειας. Θεωρείται βέβαιο ότι η αποτύπωση της πραγματικής κατάστασης και η διαθεσιμότητα συγκριτικών στοιχείων κατά γεωγραφική περιφέρεια θα συμβάλουν στην ορθολογικό-

τερη διαμόρφωση κριτηρίων εκπαιδευτικής πολιτικής –που θα αφορούν κυρίως επιμορφωτικές παρεμβάσεις– με στόχο την απόκτηση managerial ικανοτήτων από τους/τις διευθυντές/τριες των σχολικών μονάδων.

Σημειώσεις

1. Στο χώρο της επιχειρησιακής έρευνας αποτελεσματικότητα προκύπτει όταν ακολουθώντας κάποια πορεία δράσης φτάνουμε στην περάτωση μιας διαδικασίας επιτυχώς, ενώ αποδοτικότητα έχουμε όταν οδηγούμαστε στο καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα με την κατανάλωση των λιγότερων διαθέσιμων πόρων.

2. Στις περισσότερες ερωτήσεις κλειστού τύπου θεωρήθηκε σκόπιμο να μην εμφανίζονται οι επιλογές «Δεν γνωρίζω» και «Δεν απαντώ», ώστε να μην ωθούνται έμμεσα οι ερωτώμενοι σε μια τέτοιου είδους απάντηση.

3. Διαχείριση προσωπικού, Μισθοδοσία υπαλλήλων, Διανομή εκπαιδευτικού υλικού, Στήριξη Πανελλαδικών εξετάσεων, Επιλογή στελεχών της εκπαίδευσης, Καταγραφή μαθητικού και διδακτικού προσωπικού, Υποστήριξη στελέχωσης σχολείων ομογένειας.

4. Απ' αυτό το στάδιο της έρευνας εξαιρέθηκαν οι γυμναστές γιατί κρίθηκε ότι η ένταξή τους σε κάποια από τις δύο κατηγορίες θα αλλοίωνε τα αποτελέσματα.

5. Ειδικά στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το χ^2 test έδινε τιμή P του Pearson που δεν μπορούσε να χρησιμοποιηθεί με ασφάλεια, επιδιώχθηκε περαιτέρω ομαδοποίηση για την κατασκευή τετραγωνικού πίνακα, ώστε να καταστεί εφικτή η χρησιμοποίηση του κριτηρίου Fisher.

6. Καταγράφεται από το μεγάλο πλήθος διευθυντών που διανύουν την πρώτη θητεία τους, δηλαδή υπηρετούν στη συγκεκριμένη διοικητική θέση για ένα μέχρι και τέσσερα έτη.

7. Σημειώνεται ότι σε κατάλληλη θέση του ερωτηματολογίου έγινε εννοιολογική αποσαφήνιση των σχετικών όρων που χρησιμοποιούνται.

8. Στον πίνακα, αυτές οι περιπτώσεις υποδηλώνονται με αστερίσκο.

9. Υπενθυμίζεται ότι το συγκεκριμένο ποσοστό στην παρούσα έρευνα ανέρχεται στο 7,5% για επίπεδο μεταπτυχιακού διπλώματος και 5% για επίπεδο διδακτορικού διπλώματος.

10. Στα πλαίσια του έργου του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας (ΚΕΕ) με τίτλο «αποτύπωση σχολικών μονάδων» επιδιώκεται συνεχιζόμενη έρευνα που αποβλέπει στο σχεδιασμό εκπαιδευτικής πολιτικής βασισμένης σε στοιχεία

που αναφέρονται στην πραγματική και όχι στην υποτιθέμενη λειτουργία των σχολικών μονάδων Α/βάθμιας και Β/βάθμιας εκπαίδευσης. Μέρος της έρευνας αφιερώνεται στη γενικότερη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και μέσα απ' αυτή προκύπτει ότι κατά το σχολικό έτος 2003-04 μόνο το 5,8% των υπηρετούντων νηπιαγωγών, δασκάλων και καθηγητών διαθέτει μεταπτυχιακό δίπλωμα ή/και διδακτορικό τίτλο.

11. Η Γιαννακάκη ύστερα από έρευνα που πραγματοποίησε το σχ. έτος 1999-2000 με δομημένες συνεντεύξεις σε στρωματοποιημένο δείγμα δημοσίων και ιδιωτικών δημοτικών σχολείων του νομού Αττικής, διαπίστωσε ότι το ποσοστό των διευθυντών οι οποίοι είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού ή/και διδακτορικού διπλώματος ανέρχεται στο 3,6%. Οι Καρακός και Δραμαλιδής με απογραφική έρευνά τους κατά το σχ. έτος 2004-05, η οποία αφορούσε τους καθηγητές μαθηματικών (μόνιμους και αναπληρωτές) των σχολείων Β/βάθμιας εκπαίδευσης του γεωγραφικού διαμερίσματος Θράκης, διαπίστωσαν ότι οι κάτοχοι master ή/και Ph.D ανέρχονται στο 5,5% του πληθυσμού.

12. Από τους διευθυντές σχολικών μονάδων της Μαγνησίας, 62% εμφανίζονται να έχουν περιορισμένη εξοικείωση με τη χρήση της πληροφορικής τεχνολογίας. Το συγκεκριμένο ποσοστό δεν βρίσκεται σε αντίφαση με το 52% στο οποίο ανέρχεται το σύνολο των εκπαιδευτικών Β/βάθμιας εκπαίδευσης σε πρόσφατη πανελλήνια έρευνα.

13. Το Συμβούλιο της Ευρώπης της Λισσαβόνας (2000) και οι επακόλουθες αποφάσεις της Βαρκελώνης (2002) αναδεικνύουν την αξία πιστοποίησης της γνώσης που προκύπτει από την εργασιακή εμπειρία. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι πάρα πολλοί ερευνητές έχουν διαπιστώσει δυσκολίες σχετικά με την αξιοπιστία και την εγκυρότητα των μεθόδων μέτρησής της (Bjornavold, 1997).

14. Κρίθηκε ενδιαφέρον, διότι από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας προέκυψε έλλειμμα παρόμοιων εργασιών που να αφορούν αυτού του είδους την προσέγγιση της διοίκησης της εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

15. Αυτή η επιμόρφωση κρίνεται επιβεβλημένη για να αξιοποιηθεί κατά το δυνατόν το σχετικό υπόβαθρο που από την έρευνα αποδείχθηκε ότι διαθέτουν οι διευθυντές, με απώτερο σκοπό να είναι σε θέση να λειτουργήσουν με τρόπο που θα προωθεί τη μετάβαση σε ένα σύστημα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης το οποίο σχεδιάζεται να περιλαμβάνει όλες τις δημόσιες υπηρεσίες και να συμβάλλουν με τη συμμετοχή τους σε μια διαρκή διαδικασία αναβάθμισης (επέκτασης, τροποποίησης, βελτίωσης, αντικατάστασης) των εκπαιδευτικών πληροφοριακών συστημάτων.

16. Τα δύο τελευταία χρόνια παρατηρείται διαρκής, εντατική και συστηματική προσπάθεια προς την συγκεκριμένη κατεύθυνση από το Ε.Κ.Δ.Δ.Α. του Υπ.Εσ.Δ.Δ.Α. σε συνεργασία, κάποιες φορές, και με την Γ.Γ.Ε.Ε. του Υπ.Ε.Π.Θ.

Βιβλιογραφία

- Bjornavold J., (1997), «Assessment of non-formal learning: The quality and limitations of methodologies», *European Journal Vocational Training*, No 12, σελ: 52-67.
- Bouvier L., (2001), *L'icole apprenante*, Paris: Editions Hachette.
- Everitt J., (1989), *Analysis of Contingency Tables*, New York: Chapman & Hall.
- Firestone W., (1991), «Educators, researchers and the effective schools movement» στο Bliss J., Firestone W., Richards C., (Eds): *Rethinking effective schools. Research and practice.*, Englewood Cliffs: Prentice Hall, σελ: 1-27.
- Groves R., (1989), *Survey errors and survey costs*, New York: John Wiley.
- Harnisch D., (2001), «Characteristics associated with effective public high schools», *Journal of Educational Research*, Vol 80, No 4, σελ: 233-241.
- Javeau C., (1996), *Η Έρευνα με Ερωτηματολόγιο*, Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Kaufman R., (1992), *Strategic Planning Plus*, London: Sage.
- Meade P., (1995), «Managing quality by devolution», *Higher Education Management*, Vol 7, No 1, σελ: 63-80.
- Morgan G., (1996), «Empowering Human Resources» στο Riches C. & Morgan G. (Eds): *Human Resource Management in Education*, London: The Open University, σελ: 32-37.
- OECD, (2001), *What works in innovation in education – New school management approaches*, Paris: OECD
- Southworth G., (1990), «Leadership, headship and effective primary schools», *School Organization*, No 10, σελ: 10-21.
- Sykes A. & Blendinger J., (1991), «School Climate and the principal's group interaction Behavior», *ERIC documents*, No 341167.
- Watkins P., (1986), «Critical Review of Leadership Concepts and Research. The Implementation for Educational Administration», Geelong: Deakin University Press.
- Γιαννακάκη Μ.-Σ., (2005), «Η εφαρμογή των καινοτομιών στη σχολική μονάδα», στο Καψάλης Α., (Επιμ.): *Οργάνωση και διοίκηση σχολικών μονάδων*, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, σελ: 243-276.
- Καθημερινή, (2001), «Το προφίλ του εκπαιδευτικού», *Ημερήσια Πρωινή Εφημερίδα*, www.edra.gr:news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_ell_503027_05/10/2001_4157.
- Καράκος Α. & Δραμαλίδης Α., (2005), «Ταυτότητες των εκπαιδευτικών-Μαθη-

- ματικών της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη Θράκη: Μερικά χαρακτηριστικά», *Πρακτικά 18^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Στατιστικής*, Ρόδος: Ελληνικό Στατιστικό Ινστιτούτο, σελ:183-190.
- Κατσίλλης Ι., (2000), *Περιγραφική Στατιστική εφαρμοσμένη στις κοινωνικές επιστήμες και την εκπαίδευση*, Αθήνα: Gutenberg.
- Κονιδάρη Ε., (2005), «Νέες Τεχνολογίες στη Β/βάθμια Εκπαίδευση – Στάσεις και πεποιθήσεις των Ελλήνων Εκπαιδευτικών στους Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές», *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, Νο 141, σελ: 143-155.
- Κουλαϊδής Β., (2005), *Αποτύπωση του εκπαιδευτικού συστήματος σε επίπεδο σχολικών μονάδων*, Αθήνα: ΚΕΕ.
- Μακράκης Β., (2001), *Ανάλυση δεδομένων στην επιστημονική έρευνα με τη χρήση του SPSS*, Αθήνα: Gutenberg.
- Μαραγκουδάκη Ε., (1997), «Οι γυναίκες διδάσκουν και οι άντρες διοικούν» στο Δεληγιάννη Β. & Ζιώγου Σ. (επιμελ.): *Φύλο και Σχολική Πράξη*, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Βάνιας.
- Ρασσιάς Ι., (1989), *Θεωρία Πιθανοτήτων και Στατιστικής*, Αθήνα: Εκδόσεις Πανεπιστημίου Αθηνών.
- Τσακίρη Ε., (1991), «Μεθοδολογικά προβλήματα στο σχεδιασμό των ερωτηματολογίων των κοινωνικών ερευνών: Η διάταξη των ερωτήσεων», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, Νο 80, σελ: 11-32
- Τσάντας Ν, Μωυσιάδης Χ, Μπαγιάτης Ντ. & Χατζηπαντελής Θ., (1999), *Ανάλυση δεδομένων με τη βοήθεια στατιστικών πακέτων*, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Ζήτη.
- Χάλκος Γ., (2000), *Στατιστική – Θεωρία, Εφαρμογές και Χρήση Στατιστικών Προγραμμάτων σε Η/Υ*, Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Ψωινός Δ., (1998), *Εφαρμοσμένη Στατιστική*, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Ζήτη.